

NĚKTERÉ OTÁZKY VEDENÍ OPERACÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY PODLE NÁZORŮ ZÁPADNÍCH VOJENSKÝCH TEORETIKŮ

Prohlubující se krise imperialismu, pokračování politiky »studené války« a stmelování agresivních paktů nenechává nikoho na pochybách, že západní imperialisté v čele s USA vynakládají obrovské částky na zbrojení s cílem připravit novou světovou válku proti ČSR, lidově demokratickým zemím a SSSR.

Vedoucí političti i vojenští činitelé západního bloku veřejně prohlašují, že v této válce budou používat atomových a vodíkových zbraní i ostatních zbraní hromadného ničení.

Přestože jsme svědky toho, jak je postupně celý socialistický tábor obklíčován systémem agresivních bloků a sítí základů, především amerických, je za hlavní nástupišť agrese považováno evropské válčiště; proto je hlavní úsilí zaměřeno na stmelování Severoatlantického paktu. Severoatlantický pakt se přes všechny zastírací manévry projevily jednoznačně jako agresivní uskupení západokapitalistických států, z nichž v Evropě přejímá vedoucí úlohu západní Německo jako nejspolehlivější a nejochotnější nástroj agresivních plánů USA.

Zvláštní postavení Severoatlantického paktu je dáno rovněž tím, že má ze všech různých nynějších bloků nejvíce rozvinuté ozbrojené síly. Ve spojeneckých silách Severoatlantického paktu v Evropě je pod společným velením soustředěno kolem 50 pohotových divisi a více než 5000 letounů. Podle plánů velení Severoatlantického paktu mají být pozemní síly v první etapě mobilisace rozvinuty v krátké době více než na dvojnásobek a úderná síla vzdušných sil má být zvýšena americkým a britským strategickým letectvem, které v míru nepatří do složení spojeneckých ozbrojených sil. I když tyto údaje nemusí být úplné (není tu dosud brána v úvahu budovaná západoněmecká armáda s plánovaným počtem 12 divisi a 1320 letounů), jsou uvedené počty reálná síla, jejímž závažným momentem je, že ozbrojených sil Severoatlantického paktu má být použito k agresi za masového používání zbraní hromadného ničení, které mají být postupně podle rozhodnutí Rady Severoatlantického paktu z prosince 1956 dodávány všem členským státům.

Severoatlantický pakt je zároveň považován za nejúčinnější nástroj vítězství západních imperialistů v tzv »studené válce«, protože dává podle názoru maršála Montgomeryho politickým vůdcům do rukou cennou zbraň, která jim umožňuje jednat z pozice síly. Nepřihlížíme-li k nesmyslnosti dalších vývodů, které mají dokázat, že jenom politika s pozice síly je zárukou, že se »studená válka« nevyvine ve válku »místní« nebo »neomezenou«, vidíme, že se »studená válka« stává důležitou etapou v plánech světového imperialismu na přípravu příští světové války.

Tuto skutečnost chci zdůraznit dříve, než přistoupím k vlastnímu tematu, protože nejenom mnozí vedoucí političti činitelé západních kapitalistických států prohlašují, že třetí světová válka již vlastně začala, ale že i někteří vojenští teoretikové zdůrazňují v přípravě války velký význam tzv. stadia (etapy) »vyčerpávání«, které předchází před válečným konfliktem.

V etapě (stadiu) »vyčerpávání« mají být oslabovány a vyčerpávány síly nepřátelského státu nebo skupiny států s cílem zajistit úspěch připravované útočné činnosti. K dosažení tohoto cíle se provádějí proti nepřátelským státům taková opatření, jako propaganda, sabotáže a různá politická opatření. V názorech západních vojenských teoretiků je jasné konstatováno, že se to vše provádí v období »studené války«, při čemž u vlastního státu (to znamená kapitalistického státu vedoucího »studenou válku«) je třeba koordinovat různá hospodářská a politická opatření v zájmu zesílení moci ve státě. U národa se při tom má vychovávat oddanost až do sebeobětování a rovněž vysoký pocit vlastenectví.

Jestliže si pod pojmem zesilování moci ve státě představíme některé současně vlády kapitalistických zemí, jimž nejsou příliš vzdáleny metody fašistické diktatury, a vezmeme-li v úvahu ve skutečnosti již prováděnou štvavou propagandu, sabotáže a přímé podněcování a podporování kontrarevolučních pučů, neustálé hrubé zasahování do vnitřních věcí lidově demokratických států, je zřejmé, že současná vnitřní i zahraniční politika USA a jejich satelitů nese neklamné známky té etapy, která podle názorů západních teoretiků předchází před válečným střetnutím.

Válka má mít podle názorů západních vojenských činitelů masový ráz, má být vedena všemi prostředky odpovídajícími možnostem soudobé vědy, techniky a potřebám strategie a jejím konečným cílem má být dočasným podmaněním a okupací území nepřítele změnit územní uskupení nepřátelských států a jejich sociální zřízení.

Velení Severoatlantického paktu plánuje začít válku proti ČSR, lidově demokratickým zemím a SSSR neočekávanými údery zbraněmi hromadného ničení provedenými vzdušnými silami za současného úderu pozemních sil a využití vojenských námořních sil. Přes některé výstřelky různých pisatelů statí v odborných vojenských časopisech chápe velení Severoatlantického bloku, že použitím atomových a vodíkových zbraní bez současné rozhodné činnosti pozemních sil a součinnosti vzdušných a námořních sil nemohou dosáhnout v soudobé válce rozhodujících výsledků a že úspěchu v budoucí válce může být dosaženo jen nenadálým úderem všech druhů ozbrojených sil a všech druhů vojsk využívajících mocných účinků atomových, vodíkových a ostatních zbraní hromadného ničení.

Po předcházejícím období (etapě) »vyčerpávání«, které se svým rázem a metodami rovná v podstatě období »studené války«, má podle názorů západních vojenských teoretiků proběhnout válečné střetnutí ve dvou etapách.

|| První etapou války (nazývanou někdy »horká válka«) je napadení a druhou etapou je okupace napadeného státu nebo skupiny států.

Cílem počátečního období (napadení) je nenadálými a mohutnými údery rozdrtit vojenskou, hospodářskou a morální moc nepřátelského státu nebo skupiny států. Přitom se útočník — podle názoru západních vojenských teoretiků — bude snažit znemožnit provedení mobilisace a soustředění sil protivníka a zabránit přesunům a zásobování. Kromě toho mají být zároveň znemožněny normální životní podmínky národa, což má rovněž podstatným způsobem snížit možnost napadeného státu pokračovat ve válce.

Cílem druhé etapy (okupace napadeného státu) je zakončit obsazování napadených zemí. Za tím účelem má být provedeno obsazování po zemi, po moři a vzdušnými výsadky s cílem zmocnit se politických center napa-

deného státu a jeho strategicky i ekonomicky důležitých oblastí. V konečné etapě tohoto stadia je podle názorů kapitalistických vojenských odborníků bezpodmínečně nutné narušit územní celistvost nepřátelských států a změnit v nich sociální řád.*)

Západní vojenští teoretikové věnují velkou pozornost počátečnímu období vedení války, t. j. napadení, které může podle jejich názoru mít rozhodující vliv i na konečný výsledek války.

ČSR, lidově demokratické země a SSSR mají být napadeny nenadálými strategickými údery, na životně důležité objekty v hlubokém týlu, jako jsou politická a hospodářská centra, střediska výroby atomových zbraní, naftové oblasti, letiště a systém hlášené služby, důležité komunikační uzly a vojska jak v přifrontovém pásmu, tak i v hloubce. Tím má být v krátké době ochromen hospodářský potenciál, oslabena bojeschopnost ozbrojených sil a státu v celku a zároveň podlomen morální duch obyvatelstva.

V počátečním období je přičítána rozhodující úloha vzdušným silám. Mají vybojovat a udržet nadvládu ve vzduchu a převzít iniciativu činnosti v první etapě. Zdůrazňuje se, že vzdušné síly pro své vysoké manévrovací schopnosti a mocné zbraně, jsou zvláště schopny soustředit se v krátkém čase k úderům na rozhodných směrech a do velkých hloubek a tím vytvořit základní podmínky pro dosažení strategického překvapení.

Údery vedené s tímto cílem mají být provedeny atomovými pumami ráže od 40 do 120 KT a pumami vodíkovými. Prostředkem jejich dopravy na cíle má být především strategické letectvo, mezikontinentální a jiné řízené i neřízené střely a rakety.

Proti ČSR, která by vzhledem k své strategické poloze nesla úder části sil rozvinutých na střeoevropském válčišti, je třeba počítat se zásahem nepřátelského letectva ze severozápadního a západního směru, t. j. ze základů na území Velké Britannie, Francie a západního Německa, po případě i strategického letectva z jihozápadního směru, t. j. z území Španělska, severní Afriky, Itálie nebo Středozemního moře. Řízené střely by působily proti našemu území především ze svých základů na území západního Německa a Francie, po případě ze severní Itálie.

Ve smyslu názoru západních vojenských teoretiků na způsob dosažení strategického překvapení je oprávněný předpoklad, že by první údery vzdušných sil byly vedeny na předem zjištěné cíle z dosavadních letišť a předem připravených odpalovacích základů řízených střel, aby se utajily do nejzazší míry přípravy k napadení. Teprve po prvních úderech by prováděly vzdušné síly letištní manévry a jednotky a útvary řízených střel by měnily prostory odpalovacích základů podle předem připraveného plánu, aby bylo ztíženo zjišťování těchto prostředků a snížila se možnost ničit je odvetnými údery. Jednotky a útvary řízených střel i speciální útvary a svazky atomového napadení vzdušných sil jsou proto organisovány tak, aby byly co nejpohyblivější a aby byly s hlediska zásobování soběstačné.

Vycházíme-li ze současné dislokace a zavedené bojové techniky strategického letectva, je strategické letectvo USA a Velké Britannie s to za-

*) Je třeba podotknout, že existují i jiné teorie, jejichž společným rysem je zastírání agresivního rázu Severoatlantického paktu a všech ostatních bloků, zastírání konečných cílů války a překrucování základních zásad vojenské doktriny britsko-amerického bloku. Teorii podobných rysů přednesl i zástupce vrchního velitele Severoatlantického paktu maršál Montgomery 10. října 1956.

sáhnout proti našemu území ze základen na území Velké Britannie průměrně za 1.15 hod.*), z prostoru Španělska a severní Afriky za 2 až 3 hodiny. Působilo-li by na naše území i strategické letectvo z území USA, je jeho zásah možný asi za 9 hodin po vzletu. Strategické letectvo by působilo v průměrných výškách 8000 až 12 000 m. Řízené střely MATADOR, jejichž pravděpodobné prostory základen je možno hledat na území západního Německa ve vzdálenosti 60 až 120 km i více od čs. státních hranic, mohou zasáhnout cíle na čáře ÚSTÍ n. Labem, PRAHA, TŘEBÍČ asi za 17 minut po odpálení, cíle na čáře OSTRAVA, ZVOLEN asi za 30 minut a cíle na čáře PRESOV, KOŠICE asi za 42 minut. Při využití maximálního doletu (bývá ho využíváno jen zřídka pro nepřesnost zásahů) mohly by být cíle na čáře UŽHOROD, ČOP zasazeny asi za 1 hodinu. Rovněž i tyto prostředky působí v průměrných výškách kolem 12 000 m. Působily-li by v této etapě letecké svazky atomového napadení ze složení taktického letectva, mohly by ze základen v prostoru RHEINLAND-FALTZ a severovýchodní Francie zasáhnout do prostoru státních hranic za 25 až 30 minut, na čáru ÚSTÍ n. Labem, PRAHA, TÁBOR asi za 30 až 35 minut a na čáru OPAVA, OLOMOUC, BRATISLAVA, která by byla zároveň přibližně čarou nejzazšího působení taktického letectva vzhledem k doletu soudobé techniky, za 40 až 50 minut. Letouny nosiče atomových zbraní taktického letectva by s přihlédnutím na soudobou bojovou techniku působily průměrně ve výškách od 3000 do 8000 m a využívaly by při atomových úderech i tzv. taktiky X-toss bombing«, která záleží v přiblížení k bombardovanému cíli v přízemním letu a ve shoení atomové pumy za stoupavého letu.

Soustavný výcvik a vybavování vzdušných sil bojovou technikou pro činnost v noci a za ztížených povětrnostních podmínek opravňuje k předpokladu, že se nepřítel bude snažit snížit účinnost prostředků PVO a zvýšit morální účinek překvapení o nenadálé napadení v noci. Určitou představu o možné činnosti vzdušných sil na počátku války nám dává cvičení, které provedly v červnu 1955 spojenecké vzdušné síly Severoatlantického paktu v Evropě pod krycím názvem »CARTE BLANCHE«. Při tomto cvičení bylo plánováno, že obě cvičící strany shodí za 6 dní asi 335 atomových pum. Nejčastěji napadenými objekty byly letecké základny, jichž bylo atomovými údery během cvičení zničeno asi 130. Cvičení se zúčastnilo celkem asi 3000 letounů a předpokládané ztráty dosáhly ke konci cvičení asi jedné třetiny jejich počtu.

Úkolem pozemních sil je využít překvapivých úderů letectva, rychle proniknout přes hranice nepřátelského státu, přenést ničivé operace na jeho území a přinutit jej používat odvetných úderů proti silám útočníka na vlastním území při současném ničení materiálních hodnot vlastního státu. Bojující vojska a lid napadeného státu má být tak zároveň vystaven morálním útrapám. Přitom je třeba zdůraznit, že dostatečný počet svazků pozemních sil k zahájení války a k vedení útočných operací v první etapě v předem plánovaném rozsahu bude vybudován již v míru, takže nebude předem provedena rozsáhlá mobilisace.

Zatím co činnost vzdušných sil v první etapě války je dána v podstatě zásadami platnými pro boj o nadvládu ve vzduchu, je třeba k vytvoření představy o pravděpodobné činnosti pozemních sil vycházet ze soudobých

*) Počítá se rychlost 900 km/hod., na přímé trati.

stále se rozvíjejících zásad vedení boje a operace, ze současného složení, výzbroje a bojové přípravy spojeneckých pozemních sil Severoatlantického paktu na evropském válčišti a z některých charakteristických znaků nové organizace svazků pozemních sil.

Útočné operace za používání zbraní hromadného ničení se podle britsko-amerických zásad vyznačují rozhodným rázem činnosti, zvyšujícím se tempem a rozmachem. Charakteristickým rysem činnosti pozemních sil je přímo využívat atomových úderů a rozhodnou činností vytvářet vhodné cíle pro zásah vlastních atomových zbraní. Tato zásada se bude v útočné operaci projevovat snahou soustředěnými údery na rozhodujících směrech trítit síly protivníka, obkličovat je, zbavovat je možnosti volného manévru a vystavovat je ničivým účinkům atomových zbraní. Kromě toho je třeba rovněž zdůraznit význam vzdušných výsadekových operací, které budou mít důležitou úlohu v útočných operacích první etapy války. V bojové přípravě americké armády je stále uplatňována zásada, že se vzdušné výsadky shazují hned po atomových úderech, při čemž je při cvičeních podle jejich plánovaného rozsahu používáno jak taktických, tak i operačních (strategických) výsadeků. Z toho vyplývá, že je možno počítat s vysazením výsadeků již v prvních dnech operací.

Ze strategické polohy ČSR vyplývá, že by při napadení byl na její území veden pravděpodobně úder částí spojeneckých pozemních sil formovaných na středoevropském válčišti. Na středoevropském válčišti jsou formovány dvě skupiny armád s celkovým počtem do 15 pohotových divízí. Kromě toho je na evropském válčišti několik volných, do spojeneckých sil nezačleněných svazků. Velení Severoatlantického paktu je si vědomo, že současný stav pozemních sil neodpovídá plánovaným záměrům, a proto se snaží urychlit vybudování wehrmachtu, který by nahradil francouzské síly vázané v Alžírsku. Ze stejného důvodu brání všemožně Velké Británii provést plánované snížení ozbrojených sil na území západního Německa. Některé teorie, které se snaží dokázat, že pozemní síly nemají v počátečním období války žádnou úlohu, nebo které se snaží dokázat, že snížený počet pozemních sil může být nahrazen atomovými zbraněmi, je možno si vysvětlit tímto neutěšeným stavem. Tyto teorie, i když jsou propagovány i odpovědnými činiteli, jako na př. maršálem Montgomerym, jsou nejen v rozporu se základními doktrinárními zásadami, ale jsou v rozporu na př. i s názory náčelníka štábu amerických vojenských vzdušných sil generála Maxwella D. Taylora (15. srpna 1957 převezme funkci předsedy spojeného štábu náčelníků), který prohlásil, že atomové zbraně samy o sobě nejsou rozhodující, protože musí být posléze použito dostatečně silných pozemních sil, má-li být získána převaha nad protivníkem, jeho národem a zemí.

Je tedy třeba počítat s tím, že i když v plánech britsko-amerického bloku je posílit za války pozemní síly na evropském válčišti strategickými zálohami z území USA a Velké Británie, bude se velení Severoatlantického paktu snažit všemožně zvyšovat počty svazků pozemních sil, především usilovným budováním wehrmachtu, aby tak byly vytvořeny reálné předpoklady k provedení nenadálého napadení bez předchozí mobilisace sil.

Výzbroj spojeneckých pozemních sil, ať již dělostřelecká nebo tanková, je běžných typů, v celku na úrovni druhé světové války. Účinným prostředkem palebné podpory pozemních sil se mají stát řízené střely, dělostřelecké rakety a atomové kanony ráže 280 mm, 203 mm a údajně i 175 mm s ato-

movými náplněmi pro řízené střely a dělostřelecké rakety o ekvivalentu od 15 KT do 120 KT a pro atomové kanony o ekvivalentu od 5 do 20 KT. Významným rysem je orientace na plnou motorisaci a mechanisaci svazků, čímž má být dosaženo zvýšené pohyblivosti, která je jedním ze základních požadavků odpovídajících soudobým podmínkám boje.

V bojové přípravě spojeneckých sil v souvislosti se sledovanou otázkou je třeba si povšimnout, že pod náměty předpokládajícími předchozí napadení protivníkem jsou procvičovány útočné fáze boje, při čemž se často procvičuje útok z chodu. Když je procvičována obrana, přechází obránce vždy po vyrovnání několikanásobné počáteční převahy předpokládaného útočníka atomovými údery do protiútku. Přitom se počítá s převahou atomových zbraní a účinnost i účelnost použití atomových zbraní předpokládaného protivníka je zlehčována. Při cvičeních se věnuje velká pozornost zabezpečení nepřetržitého velení a spojení i za složitých bojových situací a plynulému zásobování vojsk, při čemž se kladou velké nároky na přepravu materiálu vzduchem. Časté bojové poplachy u útvarů, svazků, vyšších svazků i svazů pozemních a vzdušných sil mají přezkušovat a zdokonalovat bojovou připravenost a pohotovost spojeneckých ozbrojených sil. Jednotky při bojovém poplachu opouštějí většinou posádky, v nichž jsou ubytovány, a přesunují se do předem určených bojových shromaždišť pro poplach. Výcvik směřuje k tomu, aby byla postupně zkracována doba nutná k úplnému přesunu jednotek do bojových shromaždišť pro poplach.

Plánované reorganizace svazků pozemních a vzdušných výsadkových, která má být postupně zavedena u americké armády i u jiných armád členských států Severoatlantického paktu, je třeba si povšimnout především proto, že jak složení o pěti bojových skupeních, tak i začlenění organických prostředků atomového napadení (dělostřeleckých raket HONEST JOHN a houfnic 203 mm) má více odpovídat soudobým podmínkám boje. Reorganizované pěši i obrněné svazky mají být způsobilější pro boj na samostatných směrech na širokých frontách, při čemž úplnou motorisací má být zabezpečena i možnost rychle soustřeďovat potřebné síly na rozhodujících směrech.

Shrňme-li těchto několik hledisek, můžeme si učinit tuto představu o možné činnosti pozemních sil v počáteční etapě války: po zahájení nepřátelství, které nastane, jakmile letouny nosiče atomových zbraní přeletí hranice napadených států a budou odpáleny řízené střely, zahájí pozemní síly rychlý postup k státním hranicím buď z prostorů bojových shromaždišť pro poplach anebo z prostorů poblíže hranic zaujatých již dříve pod zámkou předem plánovaných a oficiálně ohlášených cvičení s vojsky. První útočný sled bude tvořen převážně obrněnými svazky, které se pod krytím rychlých předsunutých průzkumných odřadů budou snažit co nejrychleji překročit hranice napadeného státu a za využívání účinků atomových úderů rozvíjet útočné operace na jeho území s cílem zlomit odpor jeho ozbrojených sil, získat čas k mobilisaci dalších sil, které by spolu s rychle přísunutými strategickými zálohami i z území USA a VB dovršily útočné operace první etapy války. Bojová sestava bude volena tak, aby bylo dosaženo potřebného soustředění sil a prostředků na rozhodujících strategických a operačních směrech, i když bude bojová činnost probíhat na širších frontách. Hloubku a trvání operací prvního období války nelze předem určit, protože bude záviset na vzájemném poměru sil a na účinnosti protipatření,

kteřá provede napadený stát, aby předešel nebo zmírnil účinky agresorova nenadálého napadení. Je však všeobecně známo, že vedoucí činitelé britsko-amerického bloku, nemohouce počítat s rozhodujícím úspěchem v dlouhé válce, skládají naděje v uskutečnění svých agresivních plánů s využitím různých zmodernizovaných teorií o bleskové válce. Podle tohoto pojetí mají v jejich představách operace počátečního období války rozpětí od několika týdnů do několika málo měsíců.

Doba
1 období

Západní vojenští teoretikové přikládají v budoucí válce značný význam vojenským námořním silám. Zdůrazňovanou předností vojenských námořních sil jsou jejich manévrovací možnosti. Vojenské námořní síly mají ve válce udržet spojení mezi americkým kontinentem a zámořskými válčišti, umožnit manévry silami i mezi jednotlivými válčišti, zabezpečit zásobování a provádět námořní výsadkové operace. Úderná síla vojenských námořních sil stoupla zavedením zbraní hromadného ničení do jejich výzbroje.

Cílem druhé etapy války, jak již bylo uvedeno, je dokončit okupaci napadeného státu nebo skupiny států, při čemž je bezpodmínečně nutné narušit jejich územní celistvost a změnit sociální řád. Toto období je v úvahách západních vojenských teoretiků ponejvíce záměrně přecházeno nebo často nelogicky skreslováno. Maršál Montgomery na př. ve své přednášce z října 1956, v níž rozbíral svá hlediska na průběh budoucí války,^{*)} tvrdil, že ozbrojené síly Západu přes vítězství v tzv. ničivé fázi a ve fázi využití úspěchu neuvážovaly o okupaci východních zemí v jakékoli formě. Zřejmá průhlednost, s jakou jsou maskovány pravé cíle agresivního britsko-amerického bloku, zvláště vyniká, uvědomíme-li si, že do složení vyšších štábů americké armády jsou organicky začleněny orgány pro správu cizích území a že správa cizího území je častým učebním úkolem při cvičení spojeneckých sil Severoatlantického paktu na evropském válčišti. Mnohé ujasňuje i výcvik skupin zvláštního určení, které se mají kromě diversí a sabotážních úkolů účinně podílet jednak při vyhlazování orgánů státní moci, jednak při přejímání moci v okupovaných prostorech, jak o tom podaly dostatečné důkazy události v Maďarsku.

Je třeba počítat i s tím, že řídicí orgány těchto skupin budou na naše území vysílány již v míru, aby se sily a pod různými záminkami i legalisovaly v našem prostředí (na př. uprchlíci z kapitalistických zemí, někteří navrátilci a p.), navázaly styk s reakčními zbytky potlačených tříd a s jejich pomocí mohly tím zákeřněji provést úkoly uložené jim cizími rozvědkami.

V úvahách západních vojenských teoretiků je od počátečního období války neoddělitelná otázka překvapení a nenadálého napadení, kterému je prisuzován v soudobých podmínkách takový význam, že je jím mnohdy podmiňován nejenom úspěch počátečního období války, ale i její konečné výsledky.

Překvapení může podle zásad americké armády rozhodným způsobem změnit poměr sil ve prospěch strany, které se podařilo dosáhnout překvapení. Překvapení se má dosáhnout úderem v takové době, v takovém místě a takovým způsobem, na který není protivník připraven. K překvapení je

^{*)} Viz následující článek »K názorům maršála Montgomeryho o vedení války v nukleárním věku« (pozn. red.).

třeba, aby protivník nemohl včas provést odvetná opatření. Toho lze dosáhnout rychlostí provedení, utajením zámyslu následující činnosti a oklamáním protivníka. Tyto základní zásady jsou aplikovány jak na strategické, tak i na operačně taktické překvapení.

X Od strategického překvapení se očekává, že bude mít vliv na provedení a splnění strategických zámyslů a cílů, při čemž se vyslovuje požadavek dosáhnout strategického překvapení nejenom na začátku, ale i v průběhu války a tažení. V souladu s tím uvádí americký admirál Conolly jako hlavní faktor strategického překvapení skrytost, rychlost provedení, koncentraci sil a oklamání, které mají napomáhat vyhrát čas, získat a udržet iniciativu jak na začátku, tak i v průběhu bojové činnosti. Protože se počítá s tím, že protivník bude schopen vést do určité míry vzdušný průzkum i za nadvlády ve vzduchu, klade se hlavní důraz na rychlé soustředění sil, které se jeví nejúčinnějším prostředkem k dosažení překvapení.

Podobné cíle jsou vytyčovány a podobné účinky se očekávají v operačním a taktickém měřítku i od operačně taktického překvapení. K dosažení strategického i operačně taktického překvapení má rovněž napomáhat použití nepředvídané nové bojové techniky.

Všichni kapitalističtí vojenští činitelé zdůrazňují velký význam a následky psychologického úderu na protivníka, který má vliv jak na činnost velitelů, tak i vojsk, podařilo-li se je překvapit.

I když je přirozené, že v oblasti psychologie nejsou kapitalističtí vojenští odborníci s to překročit rámec idealistického myšlení, a tak zároveň ani správně zhodnotit morálku velitelů a vojsk armády socialistického státu, má tato otázka s hlediska správného hodnocení možné činnosti protivníka značný význam.

Člověku jsou v americkém polním řádu připisovány tři základní rysy, a to strach, sobectví a snaha získat autoritu, které mají podstatný vliv na činnost bojujících vojsk. Tyto vlastnosti, především výchovou usměrněné sobectví a snaha získat autoritu, projevují se v jednání bojujícího člověka podle názorů západních vojenských činitelů v tzv. »individuální iniciativě«, která, jsou-li vojska překvapena, může se vyvinout v tzv. »souhrn individuálních projevů iniciativy«.

»Souhrn individuálních projevů iniciativy« může vyústit bez ohledu na dřívější rozkazy různým způsobem, v nejhorším případě ve formě útěku nebo kapitulace. Velitel podle této teorie nemá možnost zasáhnout, protože neví, »jakým směrem se iniciativa dává« ani jaký podnět ji vyvolal. Když velitel ponenáhlu získává přehled o situaci, nemá, když se překvapení podařilo, již možnost na vývoj působit, neboť jednotky jsou poraženy nebo vázány za podmínek, jež vůbec neodpovídají jeho záměru.

Psychologický účinek překvapení zdůrazňují západní vojenští činitelé vždy proto, že má podle jejich názorů trvalejší a mocnější účinek, než jsou účinky čistě materiální. První pocit, který je podle těchto úvah vyvolán překvapením i u zkušených jednotek, je pocit strachu. Nebezpečí, které náhle vyvstane, může být známo jenom podle prvních neúplných příznaků, ale dojem, který vyvolalo, rychle se šíří vojsky podle »zákona o šíření impulsu v masách«, to znamená, že se deformuje a zvětčuje. Plukovník Berteyl v Revue de Defense nationale charakterizuje tyto příznaky tak, že se to, co bylo v předních řadách strachem, stává v zadních řadách panikou. Dále vyvozuje, že ke strachu rychle přistupuje pocit neschopnosti,

pochybnosti o úspěchu, který může vyvolat skleslost a tendence vzdávat se. Úvahy západních teoretiků v této oblasti jdou tak daleko, že připouštějí i ztrátu veškeré úcty vojáků k velitelům, která může přecházet i v nejtěžší obviňování, čehož prý může snadno využít nepřátelská propaganda. Souhrn těchto pocitů vytvoří podle jejich názorů u bojujících nebezpečný duševní stav a pokles morálky, který se dá těžko ovládnout především u nezkušených jednotek. Tento stav nemůže být prý zvládnut bez nového »psychologického otřesu«, který rozptýlí komplexy, vrátí vojákovi důvěru v jeho velitele a vrátí jim chuť k dalšímu boji s nadějí na konečné vítězství, čehož může být dosaženo novým přesvědčivým úspěchem, použitím nové účinné zbraně, zasazením svěžích záloh a p.

V kapitalistickém odborném tisku jsou rovněž rozbírány jevy způsobené překvapením u velitelů. Tyto jevy jsou rozmanitější než u vojsk proto, že si každý velitel neustále uvědomuje svou odpovědnost, při čemž spolupůsobí zkušenosti velitele a jeho celková inteligence. Odpovědnost, která je jednou z trvalých složek duševního stavu důstojníka v boji, dává psychologickým účinkům překvapení značně jiný průběh, než k jakému dochází u vojsk. Především se u velitele dostavuje určitý druh ochromení rozumových a někdy i fyzických schopností. Hluboký pocit odpovědnosti vyvolává vzchopení, dochází k prvním reakcím důstojníka nebo velitele, z počátku spíše na podkladě získaných nebo povahových reflexů než z úvahy a přemýšlení. Tyto reakce mohou podle názorů kapitalistických vojenských odborníků vést k překotným a neuváženým rozhodnutím, která protivník podle toho, jakým způsobem dosáhl překvapení, může předvídat a která jsou proto hodnocena spíše jako nebezpečná než prospěšná. Jestliže se veliteli podaří překonat krizi z překvapení, trpí prý dlouho pocitem osobní neschopnosti, pocitem ztráty sebedůvěry a zároveň ztrátou důvěry ve správnost svého úsudku, čímž je jeho vůle oslabena.

Možné účinky překvapení na vojska i velitele jsou rozbírány s psychologického hlediska kapitalistickými teoretiky proto, aby tím více vynikly přednosti, podaří-li se naopak dosáhnout překvapení protivníka. Od jednotky, která protivníka překvapila a viděla jej bezbranného, se očekává, že projevuje úctu a náklonnost k svým velitelům, kteří ji vedli k úspěchu, že je proniknuta pocitem své převahy, čímž vzrůstá její odvaha a bojová hodnota. Velitel, který cítí morální podporu svých vojsk, nabývá nové jistoty, zvýšené pronikavosti svých názorů, cítí převahu nad svým protivníkem, získává více odvahy ve svých záměrech a větší chladnokrevnost při jejich uskutečňování.

I když v celé této analýze je možno snadno rozpoznat zákonitou převahu jak velitelů, tak i vojáků armád bojujících za věc dělnické třídy, mají závěry kapitalistických řádů i různých úvah směřujících k tomu, že první povinností velitelů na všech stupních je zabezpečit vojska i sebe proti překvapení, všeobecnou platnost. Kapitalistické předpisy široce rozvíjejí prostředky a způsoby, jak má být této zásady v praxi dosaženo, a shrnují je do tří bodů:

- zachování utajení, aby protivník neznal možnosti a záměry,
- vyhledávání zpráv, které má proniknout protivníkovým utajením,
- bojová sestava, která v kombinaci s rychlostí musí umožnit vyvést vojska zpod úderu protivníka, oklamat ho nebo čelit jeho pokusům o překvapení, při čemž musí dát možnost k provedení vlastních záměrů.

Od momentu překvapení, jehož význam, jak již bylo podotčeno, má v současných podmínkách při zahájení války a vedení operací první etapy zvláštní úlohu, jsou neoddelitelná opatření ke klamání protivníka.

Zásady organizace opatření ke klamání jsou v kapitalistických předpisích rovněž vždy rozbírány. Opatření ke klamání se podle amerických předpisů plánují podle stejných zásad jako jakákoli jiná bojová činnost. Plán opatření ke klamání je součástí plánu pro tu nebo onu bojovou činnost a opatření ke klamání probíhá současně s plněním plánu bojové činnosti. Cílem těchto opatření je donutit protivníka, aby odhalil své síly a dosud nezjištěné prostředky a tím ulehčil splnění plánované bojové činnosti. Opatření ke klamání nepřetržitě provádějí všechny útvary a velitelé musí být připraveni operativně a přímo využít neočekávaných výsledků úspěšně provedeného klamání. Plán opatření ke klamání protivníka musí být reálný a v souladu s celkovou situací, při čemž se slaďuje s činností kontrarozvědky. Protivníku se dává možnost a čas zjistit určitá provedená opatření uvádějící protivníka v omyl a vylučují se takové metody jednání, které by umožnily odhalit hrubé nebo snadno zjistitelné způsoby klamání.

Kromě těchto povšechných předpisových zásad zdůrazňují západní vojenští činitelé v souvislosti s klamáním význam tzv. »intoxikace« (otravování). »Intoxikaci« je třeba chápat jako plánovitou akci prováděnou nejenom ve válce, ale již v míru, která má protivníka utvrdit ve falešných závěrech a vnutit mu falešnou hypotézu o záměrech, podle nichž by se protivník přinutil provést taková opatření, která by se projevila potom jako neúčelná a zvýšila tak moment překvapení. Plán musí být prováděn tak, aby »intoxikace« protivníka byla postupná, stupňovaná a trvalá. Poukazuje se na to, že s touto metodou jsou dávno seznámeny speciální služby, které se již v míru setkávají s metodou klamání cizích zpravodajských služeb a p. V souvislosti s tím se sice zdůrazňuje, že utajení vlastních možností a záměrů je jedním z nezbytných předpokladů pro dosažení překvapení, ale vzhledem k zvětšeným možnostem současných prostředků průzkumu se naproti tomu uvádí, že se nezdá žádoucí, aby byl protivník v příliš velké nejistotě. Překvapení bude podle názorů západních vojenských činitelů tím úplnější a jeho materiální a morální účinky tím vážnější, zaměří-li se protivník na chybnou hypotézu o záměrech kapitalistických armád a připraví-li podle nich svá protiopatření. Účinnost tohoto opatření se zvyšuje, protivníkovy orgány průzkumu budou setrvávat z jakéhokoli důvodu na jednu již vytvořenou hypotézu a budou připisovat přepjatý význam náznakům, které ji budou potvrzovat, a přehlížet ty, které ji budou odporovat. Plán »intoxikace« má především zahrnout zámysl, který je vlastní hypotézou, jež má být protivníku vsugerována. Dále následuje rozbor stupně možných znalostí protivníka o skutečných zámyslech strany, která provádí »intoxikaci«. Uvažuje se, co musí protivník nutně vědět a co může vědět, při čemž se jako maximum bere úplná znalost skutečných možností. Vzhledem k tomu má být hypotéza přizpůsobena co možná nejvíce vlastnímu zámyslu, aby se plán »intoxikace« mohl skrýt pod náznaky odhalující skutečné záměry, falešnou hypotézu v mysli protivníka ověřoval, udržoval, potvrzoval a aby nabyla v protivníkových úvahách představy svou pravděpodobností. *) Záměr

*) Toho se má dosáhnout určitými příznaky vhodným způsobem vytvořenými tak, aby je protivník ve vhodném okamžiku zjistil, vyložil si je v žádoucím smyslu, ale aby nemohl zjistit jejich klamný ráz.

padními vojenskými činiteli je tato otázka podrobně ujasňována jak co do metody provádění, tak co do metody vysokého utajení a p.

»Intoxikace« chce jednak četnými příznaky otupit pozornost orgánů průzkumu, orientovat je poněkud v žádaném nesprávném směru, a tak přimět nepřátelské velení, aby vykristalovalo své úvahy kolem určitých nesprávných hypotéz. Boj proti »intoxikaci« zvláště s přihlédnutím k přípravám západních imperialistů na novou světovou válku nemůže být jen úkolem speciálních služeb, nýbrž předmětem stálého studia poznatků o kapitalistických armádách i hodnocení jejich možností všemi odpovědnými veliteli.

Přestože jsme si vědomi, že buržoasní vojenská věda, jak píše maršál Rotmistrov, je postavena na nevědeckém, idealistickém světovém názoru, a nemůže proto vědecky vysvětlit všechny zákonitosti války, že její výpočty bývají často chybné a vybudované na dobrodružství, učíme se zároveň nepodceňovat protivníka a poznávat jeho možné záměry. Je to nutné proto, abychom mohli, kdyby imperialisté rozpoutali proti nám válku, postavit proti jejich způsobu a formám boje své dokonalejší a neočekávané způsoby a formy boje.